

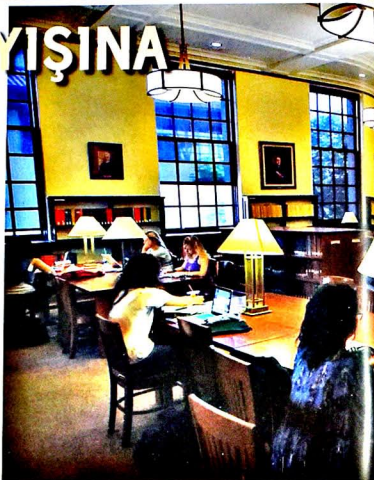
OXUCU ANLAYIŞINA

16

DAİR

Pərvanə Qarayeva

Yasamal rayon Mərkəzdəşlirilmə Kitabxana Sistemi
Informasiya-resurs şöbəsinin əməkdaşı
E-mail: bayraqciz82@mail.ru

Amaqdar elm xadimi, BDU-nun fəxri professoru Əbuza Xələfov "Kitabxanaşünaslığa giriş" kitabında "Kitabxananın struktur xarakteristikası və əsas elementləri" başlığı altında oxucu termininin elmi anlayışlarla geniş izahını verməklə onu kitabxananın əsas elementi hesab edir. "Oxucu sözünün özündə bir ziyalılıq duyulur. Oxucu dedikdə kitabxana-informasiya fəaliyyətində ziyalı, kitabı sevan, qymətləndirməyi bacaran adam başa düşülür. Har istifadəçisi, har tələbatçı oxucusu vəziyyəsinə yüksəlmə bilirm" fikirlərini qeyd edən alimin nə qədər haqlı olduğunu sözsüz ki, bu sahədə çalışan mütəxəssislər tam dolğunluqla ilə anlayırlar. Kitabda eyni zamanda kitabxanaçı peşəsi də ətraflı təsvir edilir. Kitabxanaya ad olan hər bir element elmi əsərlərə şükəyandı biza eyni zamanda "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunundan da məlumdur. Kitabxana işinə ad peşə kimi yanan adın rast gəlmə, həmin təriflərə yanaşı, sözügedən kitabdan da sitat gətirərək kitabxanaçıların əsasında müqəddəs peşə sayılması olduğunu söyləyərək, kitabxanaçı peşəsinin bəhs edən ayrıca yazı qələmə alırdım. Nə barədə daha geniş söhbətə ehtiyac duyuram. Mətnin adından da beləlik ki, mövzunun əsas məqsədi oxuculardır.

"Əvəlcə "oxucu kimdir?" sualını verək. Həmin ən yaxunda ad çəkən dərsliyi əsas gətirik istədiyimiz qədr geniş şəkildə cavab verə bilərik. Yalnız "bizca, oxucu sözü öz məzmununda kitabı birgünlük tələbi olan və şəxsi fəadə etmir, əksinə, kitabı dəm əhliyəci, öz peşakarlığı sayıyaraq və mənavi zənginliyini həmişə təkmilləşdirən, kitabxananın ictimai fəaliyyətinə ardıcıl qatılan, sistemli şəkildə bilgilərə yiyələnən oxucu, kitabxana mütləhi yəradən ziyalı çəşənir oxucu tituluna sahiblənməsi mümkündür" fikri həqiqi oxucunu ifadə edir. Məsələn elmi tərəfini bir-birindən qıymətli kitablar izah etdiyindən, oxucu məlumatının bədi tərəfindən təhlili fikrinə düzünməz. Mövduza maraq göstərməyən bədi müşağələdarına başlır. Kitabxanaçıya təcrübəyə əsaslanıb təəssüratlarını qələmə almaqla elmə əla bir təhlil verməsə də, kitabxanalar üz tutan, burada dünyanı fikrən, vaxtın səyhat edən, tədbirlərə, bədi əsərlərin müzakirəsinə və sair işlərə həvəs göstərən fəal oxuculara ehtiramını bildirərək, bir neçə mübahisəli məqamı da diqqətə çatdıracağam. Kitabxananı sevdimək, hər kas üçün doğma məkanə çevirməyə çalışmaq niyyətini üzərimə düşən məsuliyyətim məsuliyyətimdən deyil, peşəmə xüsusi sevgimdən, marağımdan irəliləyir.

Oxucusu kitabxanaların mövcudluğu millətin faciəsindən xəbər verir. Belə problemlərdən xilas olmaq üçün məqsədi, sistemli şəkildə çalışmalıyıq. Burada birinci iş valideynlər gətirməli – övladlarını kitabə həvəsləndirməkdir, sonra müəllimlər bu işə qəşməli, dərstandən əlavə şagirdlərə mütləhi üçün mütləhi kitabların siyahısını verməli, yay tətili boyunca həmin ədəbiyyatı hökəmə oxumalarını tələ etməlidirlər. İkinci istiqamətdən sonra növbəti məsuliyyəti kitabxanaların üzərinə düşür. İnsanları mütləhiyə ruhlandırmaqda müəllimlərin də köməyinə ehtiyac duyulur. Onlar ən çox soruşulan, xətarları kitablarını təqdim etməklə kitabxanalarə daha çox oxucu qazandırlar. Çalışdıqımız budur ki, adamları həvəslə gətirdikləri mütləhi məkanlardan birincisi kitabxana olsun. Mütləhi fərdin mənavi zənginləşməsi ilə nəticələnir, onu ali məqsədlərə yaşamağa şüvq edir. Uzun illər təndijmiş oxucularda bu hal müşağədə olunmaqdadır. Mütləhi şəxslər yüksək mədəniyyətə malikdirlər, mübahisələrdə belə qarşı tərəfə təmkinli davranırlar. Oxucu öz sayı qədr də vətəndaşdır. Vətəndaşın məarifli olması isə dövlətin xeyrinədir. Kitabxanada maddi-təkniki baza, bütün iş planı onlara xidmət üçün qurulur. Hər gün yeni-yeni oxucuların sorğularını eşitmək, peşəmiz öz gəzəlliyini tamamilə itirir. Göstərdiyimiz xidmət sayəsində məqsədimiz yalnız dövlət bəducasından məliyələnmək niyyəti olmamalı, işimizdə vicdanlı çalışmalıyıq. Bu keyfiyyət bütün peşələri gəzəlləşdirir.

Oxucularla o vaxt problem yaranır ki, onlar kitabı vaxtında qaytarırlar. Müraçət edib, kitabı geri vermələri xüsusilə ədəbdə bəzilərə buna sət reaktivə verir, həmin əməllərində aqressiv davranırlar da olur. Bir

oxu da vaxt çatışmazlığını bəhanə gətirir. Belələrinin məsuliyyətsizliyi üzündən digər oxuculara yox cavabı verməli oluruq. Bəzən də kitabın zədəli şəkildə qaytarırlar. Bu zaman kitabxanaya ilə oxucu arasında bir qədər sükut münasibət yaranır. Təsəddüf oxucular var ki, üzərinə düşən məsuliyyətdən yayınsalar da kitabxanadan istifadə höqlərini olduğunu qətiyyətlə qaytarırlar. Amma unudurlar ki, "Kitabxana işi haqqında"

Ədəbiyyat:

Xələfov A.A. Kitabxanaşünaslığa giriş. Dərslik. 3 hissədə. h. 1, Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2003, 314 s.
Xələfov A.A. Kitabxanaşünaslığa giriş. Dərslik. 3 hissədə. h. 2, Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2003, 314 s.

Резюме

Пərvанə Қарəевə

О ПОНЯТИИ «ЧИТАТЕЛЬ»

В статье понятие «читатель» поясняется ссылками, рассматриваются некоторые проблемы оценки читателя-библиотечника. Предлагается предложение в связи с ответами и передача книг, в этом случае подчеркивается необходимость экспертного мнения.

Ключевые слова: читатель, библиотечник, закон, обращение

Summary

Pərvanə Garəyeva

ABOUT THE READER'S UNDERSTANDING

The article explains the reader's concept of reference, the reader-library focuses on the issues of personal health. The book presentation, the feedback provided, is coordinated with a specialist.

Keywords: reader, librarian, law, appeal

Azərbaycan Respublikasının Qanununda eyni zamanda oxucuların kitabxanadan istifadə qaydalarına əməl etməli, digər fondunə qağı ilə yanaşı, çap materiallarının və digər vasitələrin itiminasına və ya yarırsız hala salınmasına yol verməməli olduqlu da göstərilir. Belə hallarda yaranan problemlər bizi bir təkilif irəli sürmək məcburiyyətində qoyur: oxucuya kitab verilmədən təyin edilmiş müddətdə onu zadələmədən geri qaytarılması zəmanətli hər hansı cavabdehlik dərəcəsinə uyğun izmət alınmalı tələb olunsun. Güman ki, həmin cavabdehlik onları öz məsuliyyətlərini dərək dərək kitabın vaxtında, yarırsız hala salmadan qaytarmanın reallaşdıracağı.

Kitabxanaların xüsusi diqqət ayırdığı kitabə passiv münasibət bəsləyən oxucularımız da var ki, onları sorğularını ödənilməsinə bəzən çətinlik yaranır. Həmin ədəbiyyatı mütləhi etmək istədiyini özü dəyərləndirə bilməyən oxucu, əməllərindən təkilif ilə də razılaşır. Fərdi məsuliyyətlərindən əslilə ölməyərək (xarakterikə sərbəzilər nəzərdə tutulur), hər bir kitabxanadan müqəddəs bərcü qəbul edilmiş qaydalara, prinsiplərə riayət etməklə, mütləhiyə yanlıq istiqamətləri diqqət yənləndirmək olduğından bu cür oxucular xüsusi diqqətə ehtiyac. Oxucu hər şeydən əvvəl bir insandır, onun mənavi dəyəri, ruhuəni oşşaya bəylik nəsnələrə ehtiyac var. Kitabxanə bu ehtiyacı artırıb təkmil, uyğun davranmalı və həmin ehtiyacı mütləhi ilə ödəyə bilənəri aqlaşmalıdır. Oxucuya hər şeydən əvvəl şəxsiyyət kimi yənlənməli, xüsusilə də məktəblilərdə özünü inam hissi oymatmaq, kitabə mənası həvəsləndirmək zəruridir. Biz bu məsuliyyəti dərk edib, problemlərin aradan qaldırılması üçün mümkün işləri görür, maraqlılığı və cəhdçılığı ilə internet əludəçiliyinə qalib gələn proqramları oxucuların məariflənməsinə çalışır. Tədbir planına müxtəlif görüşlər, ekskursiyalar, sargılar, müzakirələr və sərbəllərin daxil edilməsi gətirdiyimiz işlərin əz bir qismidir.

Oxucular – gətisilərin sevinci gətirdiyimiz əsas adamlarımızdır. Çoxları arsayə gətirdiyimiz işlərin onları gələcəkdə xüsusilə müqəddəs işlər üçün etibarlı mənbə qoymasına biziçin qürvətdir. Yətar ki, hər kas yolunu kitabxanaya salsın... ♦